

Марина ЗАЙЦЕВА *

РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

РЕФОРМИРОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ НА РЕГИОНАЛЬНОМУ УРОВНЕ

THE REFORM OF TOURIST ACTIVITIES MANAGEMENT AT SUB-NATIONAL LEVEL

Анотація: У рамках економіки різних регіонів України в сучасних умовах туризм відіграє все більшу роль. Однак не всі регіони здатні забезпечити довгостроковий сталий розвиток туризму на своїй території. Однією з основних причин виникнення проблем у розвитку регіонального туризму є недосконалість регіональної системи управління туризмом. У статті розглянуто основні питання, що стосуються впливу туризму на регіональну економіку, а також запропоновано ряд заходів щодо реформування управління туристичної діяльності на регіональному рівні.

Аннотация: В рамках экономики различных регионов Украины в современных условиях туризм играет все большую роль. Однако не все регионы способны обеспечить долгосрочный устойчивое развитие туризма на своей территории. Одной из основных причин возникновения проблем в развитии регионального туризма является несовершенство региональной системы управления туризмом. В данной статье рассмотрены основные вопросы, касающиеся влияния туризма на региональную экономику, а также предложен ряд мер по реформированию управления туристической деятельности на региональном уровне.

Abstract: Within the economy of different regions of Ukraine in modern conditions, tourism is playing an increasingly important role. However, not all regions are able to provide long-term sustainable development of tourism on its territory. One of the main causes of problems in the development of regional tourism is the imperfection of the regional system of tourism management. This article discusses key issues concerning the impact of tourism on the regional economy and proposes a number of measures to reform the management of tourism activities at the regional level.

Туризм у даний час істотно впливає на економіку багатьох регіонів України. На регіональному рівні роль туризму в господарському процесі пов'язана із самим характером праці, який включає виробництво туристичних послуг, формування, реалізацію і споживання туристичного продукту. Виробництво, формування та реалізація здійснюється туристичною індустрією — міжгалузевим комплексом організацій по виробництву товарів і послуг для туризму, яка включає в себе такі компоненти: організаторів туризму — туристські підприємства з розробки, просування і реалізації туристичного продукту (туроператори і турагенти); підприємства, що надають послуги з розміщення (готелі, мотелі, кемпінги, пансіонати, будинки відпочинку і т.д.; підприємства харчування (ресторани, кафе, бари та ін.); транспортні підприємства (авто- і авіаційні підприємства, залізничні відомства, підприємства морського і річкового транспорту та ін.); екскурсійне бюро; виробничі туристські підприємства (виробництво туристських сувенірів, готельних меблів, туристського спорядження); підприємства торгівлі (магазини з реалізації туристичного спорядження та сувенірів); підприємства сфери дозвілля і розваг (тематичні парки, кіноконцертні зали, клуби за інтересами, зали ігрових автоматів та ін.); установи самодіяльного туризму (туристські, альпіністські, велосипедні клуби); органи управління туризмом (державні установи, громадські туристські організації); навчальні, наукові і проектні установи [2, с. 14].

Наведений перелік є далеко не повним. У міру розширення і ускладнення процесів організації туризму все нові галузі та підприємства національної економіки залучаються до туристського виробництва. Існують, наприклад, фірми, що спеціалізуються на організації конгресів, інформаційні, рекламні, маркетингові агентства, установи квитків в театри. Обслуговуванням туристів займаються підприємства торгівлі, банки, страхові компанії. Побічно формують туристську індустрію підприємства, що обслуговують не тільки туристів, але й інші групи населення: заклади культури, лікувальні та медичні установи, організації зв'язку, підприємства з виробництва товарів народного споживання, громадський пасажирський транспорт і т.д. Зростання виробництва і продаж туристичного продукту приводить до створення нових об'єктів туристичної індустрії, що вимагає збільшення кількості зайнятих у сфері туризму людей. Зростання числа туристських прибуттів, підвищення прибутковості туристичного бізнесу в регіоні роблять економічно вигідними і збільшує пропускну здатність туристичних ресурсів регіону, і відповідає інтересам місцевого населення.

* ЗАЙЦЕВА Марина Миколаївна / Марина ЗАЙЦЕВА / Marina ZAITSEVA — д.е.н., старший викладач кафедри туристичного бізнесу, Харківська державна академія культури, e-mail: vikontik27@inbox.ru

Вплив туризму на регіональному рівні відбувається через зростання виробництва туристичного продукту, залучення особистих заощаджень туристів, створення активного раціонального споживчого ринку та зростання інвестиційної привабливості місцевої туристичної індустрії [5, с. 72].

Розвиток туризму в регіоні обумовлено залученням заощаджень прибуваючих туристів, які скоюють витрати під час відпочинку. Тому туризм здатний забезпечити місцевий ринок додатковими валютними коштами і поліпшити платіжний баланс регіону.

Збільшення популярності туристичного регіону, привабливості туристичних ресурсів і рівня якості регіонального турпродукту роблять туристичну інфраструктуру досить привабливим об'єктом для інвестування. Зростання інвестицій у регіональну туристичну індустрію веде до популяризації туристичної діяльності в регіоні або країні інвестора, приводить до активізації споживчого попиту в регіоні, що стимулює виробництво підприємств туристичної індустрії. Таким чином, розвиток туризму викликає зростання добробуту населення регіону за рахунок збільшення кількості підприємств, зайнятості та доходів у туризмі, поліпшення умов життя і соціальної захищеності місцевого населення.

Але можна виділити також і негативні наслідки розвитку туризму в регіоні: зміна традиційної для регіону економічної системи, зміна економічних умов життя місцевого населення, формування залежності регіону виключно від туризму.

Збільшення позитивного і зменшення негативного впливу туристичної діяльності на економіку регіону можливе при забезпеченні його сталого розвитку, де важливу роль відіграють зовнішні і внутрішні чинники, а також сезонність. Зовнішні фактори формують умови сталого розвитку туризму в регіоні. Природно-кліматичні, географічні та культурно-історичні справляють істотний вплив на масштаби, темпи і напрямки розвитку туризму, визначають привабливість регіону і туристичний потенціал. Від економічного становища регіону залежить рівень розвитку матеріально-технічної бази та інфраструктури туризму. Також впливають соціальні фактори (наявність вільного часу у населення), демографічні фактори, політико-правові, техніко-технологічні чинники. Внутрішні чинники впливають на сталий розвиток туризму в регіоні, формуються і діють у самій сфері туризму. До них відносять матеріально-технічні фактори, попит, пропозиція, сегментація ринку, обмеження процесів монополізації, підвищення кваліфікації кадрів, вдосконалення методів масової інформації. Особливий вплив на розвиток туристичної діяльності в регіоні займає фактор сезонності, під якою розуміється властивість туристичних потоків концентруватися в певних місцях протягом невеликого періоду часу, що дає великий економічний ефект [4, с. 52].

Аналіз, оцінка, прогнозування та облік впливу цих факторів на розвиток туристичної діяльності в регіоні повинні здійснюватися в рамках регіональної системи управління туризмом. В Україні в даний час механізм управління регіональною туристичною діяльністю недостатньо ефективний. Сучасна система управління туристичною діяльністю у регіонах повною мірою не здатна забезпечити сталий розвиток регіонального туризму. Особливо це стосується тих регіонів, де туризм не є основою місцевої економічної системи. Розвиток туризму на регіональному рівні носить комплексний, багатоаспектний характер, тому управління туристичною діяльністю в регіоні повинно здійснюватися по ряду різних напрямків, таких як: підтримання в належному стані існуючих і створення нових об'єктів регіональної туристичної індустрії, оцінка туристичного потенціалу регіону, контроль діяльності регіональних туристичних організацій, збір, аналіз і обробка туристичної інформації, маркетингова діяльність по просуванню регіону на українському та світовому ринках, методична, експертна діяльність і т.п.

У рамках існуючої регіональної системи управління туристичною діяльністю здійснити розвиток усіх цих напрямків неможливо в силу фінансових, кадрових, інформаційних та інших обмежень. Відмінності між економічними, природно-географічними, соціально-демографічними, політичними регіональними умовами диктують необхідність гнучкого підходу до побудови регіональної системи управління туризмом з урахуванням усіх місцевих особливостей.

Найперспективнішим напрямком удосконалення системи управління туризмом на регіональному рівні є створення регіональних туристичних адміністрацій, що виконує такі функції: розробка методологічних аспектів розвитку регіонального туризму, координація комплексного дослідження проблем розвитку туризму в регіоні, розробка принципів і цілей сталого розвитку туризму в регіоні, дослідження тенденцій функціонування туристичної галузі в регіоні, моніторинг регіонального туристичного ринку, аналіз існуючої регіональної інфраструктури.

Для виконання цих функцій виділяють такі взаємопов'язані блоки: експертно-аналітичний відділ з туризму, науково-методичний центр розвитку туризму, маркетинговий центр, центр інформації та логістики, відділ антикризових ситуацій, відділ підтримки малого та середнього бізнесу та консультативний відділ, кожен з яких виконує і вирішує різних проблем і забезпечує сталий розвиток регіонального туризму. Залежно від специфіки місцевих факторів і умов, структура в кожному конкретному регіоні може бути змінена або доповнена іншими елементами. В цілому, спільна робота структурних підрозділів передбачає розробку і впровадження довгострокової концепції сталого розвитку туризму в регіоні, формулювання та реалізацію стратегічних і тактичних цілей

управління регіональним туризмом. Дана концепція ґрунтується на застосуванні об'єктивного підходу (передбачає розгляд в якості об'єкта основні фонди, оборотні фонди, персонал, технології, туристичний ринок) у розробці програми розвитку всього туризму в регіоні. Таким чином, програму розвитку туризму на регіональному рівні при об'єктивному підході складають такі елементи [3, с. 98]: загальні положення (площа регіону, перелік об'єктів, обсяг і номенклатура туристичних послуг, планований прибуток і строки програми, основна частина програми (аналіз основних і оборотних фондів регіону, складу населення, існуючої туристичної інфраструктури та туристичних пропозицій, туристського ринку регіону та напрямів фінансування: з бюджетних і позабюджетних джерел), соціальний розвиток сфери туризму (аналіз умов роботи та відпочинку працівників сфери туризму та пропозиції щодо їх поліпшення), автоматизований банк даних з розвитку туризму в регіоні (база даних по основних елементах управління регіональним туризмом і база нормативно-довідкової інформації з туризму).

Таким чином, застосування об'єктивного підходу при складанні програми довгострокового розвитку туризму в регіоні дозволяє максимально врахувати вплив внутрішніх і зовнішніх факторів, провести аналіз існуючої ситуації та розробити послідовність дій і заходів щодо підтримки та управління регіональним туризмом. Удосконалення системи управління туризмом на регіональному рівні на основі створення регіональної туристичної адміністрації та здійснення її структурними елементами запропонованих функцій забезпечить сталий розвиток регіонального туризму з допомогою узгодження стратегічних і тактичних інтерес усіх зацікавлених сторін і раціонального використання місцевих туристських ресурсів та інфраструктури.

Література

1. *Галасюк С.С.* Необхідність удосконалення державного регулювання сфери туризму України // Туристична освіта в Україні: проблеми і перспективи: Зб. наук. праць. — К.: Тонар, 2007. — С. 67—73.
2. *Герасименко В.Г., Галасюк С.С.* Управління національним туризмом в контексті міжнародного досвіду // Вісник ДІТБ: Зб. наук. праць. Вип. 12. — Донецьк: ДІТБ, 2008. — С. 160—167.
3. *Гуляев В.Г.* Туризм: экономика, управление, устойчивое развитие: учебник. — М.: Советский спорт, 2008. — 280 с.
4. *Забаева М.Н.* Государственное регулирование туризма в России и за рубежом: модели, принципы и методы // Менеджмент в России и за рубежом. — 2009. — №2.
5. *Здоров А.Б.* Экономика туризма: учебник. — М.: Финансы и статистика, 2007. — 272 с.
6. *Кифяк В.Ф.* Організація туристичної діяльності в Україні: Навчальний посібник. — Чернівці: Книги—XXI, 2003. — 300 с.
7. *Кучеров А.П.* Объективное управление: новационный и инновационный менеджмент в туризме. — М.: Издательство «Спутник+» 2009. — 208 с.
8. *Севастьянова С.А.* Региональное планирование туризма и гостиничного хозяйства: учебное пособие. — М.: КНОРУС, 2007. — 256 с.
9. *Чудновский А.Д.* Управление индустрией туризма России в современных условиях: учебное пособие. — М.: КНОРУС, 2007. — 416 с.
10. *Школа І.М.* Менеджмент туристичної індустрії: Навчальний посібник. — Чернівці: Книги — XXI, 2005. — 596 с.
11. The World Tourism Organization [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.unwto.org/states/index.php>

УДК 332.14

*Дарія КОТЕНОК **

РЕАЛІЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

РЕАЛИЗАЦИЯ ЕВРОПЕЙСКИХ ПРИНЦИПОВ РЕГИОНАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ В УКРАИНЕ

IMPLEMENTATION OF EUROPEAN REGIONAL GOVERNANCE PRINCIPLES IN UKRAINE

Анотація. Ґрунтуючись на змістовій характеристиці фундаментальних європейських принципів регіональної політики визначаються особливості національної політики управління регіональним розвитком.

* *КОТЕНОК Дарія Михайлівна / Дария КОТЕНОК / Dariya KOTENOK* — к.е.н., доцент кафедри макроекономіки та державного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», e-mail: kotenokdariya@gmail.com